

**Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Факультет психології, історії та соціології
Кафедра психології**

**ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕМОЦІЙНОЇ
СФЕРИ ТА УСПІШНОСТІ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ
ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ**

**Кваліфікаційна робота (проєкт)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»**

**Виконала: студентка 4 курсу 431 групи
спеціальності 053 Психологія
першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти
Ганна ПРИХОДЬКО**

**Керівник: к.психол.н., доцент
Іван КРУПНИК**

**Рецензент: к. психол. н., доцент,
доцент кафедри психології і туризму
Київського національного лінгвістичного університету
Світлана БАБАТІНА**

Херсон 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ТА УСПІШНОСТІ ПІДЛІТКІВ	6
1.1. Поняття емоцій та емоційної сфери у науково-психологічній літературі	6
1.2. Соціально-психологічні особливості підліткового віку.	9
1.3. Фактори, що визначають навчальну успішність підлітків.	11
РОЗДІЛ II. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ТА УСПІШНОСТІ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ	15
2.1. Діагностичний інструментарій та опис проведення дослідження .	15
2.2. Аналізування результатів дослідження взаємозв'язку емоційної сфери та успішності у навчальній діяльності дітей підліткового віку	16
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29
ДОДАТКИ	33

ВСТУП

Актуальність дослідження. Емоційна сфера – це аспект психічного життя людини, що включає в себе всі аспекти її емоційного досвіду, від почуттів і настрою до вираження емоцій та контролю над ними. Вона охоплює прояви емоційної реакції на події, взаємовідносини з іншими людьми, власні переживання та способи їх вираження. Емоційна сфера визначається великою кількістю факторів, включаючи генетичні передумови, соціокультурний контекст, особистісні особливості та життєвий досвід.

Дослідження взаємозв'язків емоційної сфери та успішності в навчальній діяльності підлітків є актуальним і важливим з кількох причин.

По-перше, підлітковий вік відзначається інтенсивними фізіологічними та психологічними змінами, що часто супроводжуються значними змінами в емоційному стані. Емоції здатні впливати на рішення, мотивацію та загальний стан підлітка, що як наслідок визначає його навчальну успішність.

По-друге, успішність у навчанні має велике значення для подальшого життєвого шляху підлітка. Результати навчальної діяльності допомагають визначити можливості для подальшого навчання, професійного розвитку та загального успіху в житті.

По-третє, розуміння взаємозв'язків між емоційною сферою та успішністю у навчанні може допомогти розробити ефективні підходи до підтримки та покращення навчального процесу для підлітків, що може включати в себе розвиток стратегій саморегуляції емоцій, психологічну підтримку та створення сприятливого середовища для навчання.

Вивченням дотичних тематик займалися: С. Бадер і К. Борисенко досліджували особливості розвитку емоційного інтелекту; О. В. Вакуленко вказував на параметри соціального розвитку особистості у підлітковому віці; М. С. Григор'єва вивчала прояви нестабільності емоцій у підлітковому віці; І. Лисенкова досліджувала когнітивний підхід у дослідженні емоційної сфери; М. Г. Миронець вивчала психологічні параметри переживання самотності в

підлітковому віці; у роботі В. М. Рибачука було виокремлено ключові особливості підліткового віку тощо.

Отже, дослідження взаємозв'язків емоційної сфери та успішності в навчанні підлітків є актуальним і потребує подальшого вивчення для забезпечення оптимального розвитку та підтримки молодого покоління.

Мета дослідження: теоретично та емпірично дослідити взаємозв'язок між параметрами емоційної сфери та показниками успішності осіб підліткового віку.

На основі мети було визначено наступні **завдання дослідження:**

1. Визначити підходи до поняття емоцій та емоційної сфери у науково-психологічній літературі.
2. Виокремити соціально-психологічні особливості підліткового віку.
3. Зазначити фактори, що визначають навчальну успішність підлітків.
4. Емпірично дослідити взаємозв'язок між параметрами емоційної сфери та показниками успішності осіб підліткового віку.

Об'єкт дослідження: емоційна сфера підлітка.

Предмет дослідження: взаємозв'язок емоційної сфери та успішності у навчальній діяльності дітей підліткового віку.

Практичне і теоретичне значення дослідження: практично, розуміння встановлених взаємозв'язків дозволяє розробити кращі методи навчання, які враховують емоційний стан учнів, сприяючи їх навчальному успіху. Також, дане дослідження може допомогти в розробці підходів до підтримки емоційного благополуччя підлітків у школі, що впливає на їхній навчальний успіх і загальне самопочуття. На теоретичному рівні, воно сприяє розширенню наукового розуміння процесів, які відбуваються в емоційній та когнітивній сферах підліткового розвитку, а також внесок у розвиток психологічних теорій процесів в цьому віці.

Теоретичні методи дослідження: літературний аналіз для систематичного огляду наукових джерел та визначення теоретичних рамок, аналіз кореляцій для встановлення статистичних зв'язків між показниками

емоційної сфери та навчальною успішністю, синтез теорій використовується для об'єднання різних теоретичних підходів для розробки комплексного розуміння проблеми.

Емпіричні методи дослідження: опитування за допомогою психодіагностичних методик (Методика для діагностики навчальної мотивації школярів (методика М.В. Матюхіної в модифікації Н.Ц. Бадмаєвої), методика «Самооцінка емоційних станів» А. Уессмана і Д. Рікса, Методика діагностики рівня шкільної тривожності (за Філіпсом)) і використання кореляційного (коефіцієнт кореляції Пірсона) та порівняльного аналізу отриманих результатів.

Структура кваліфікаційної роботи: вступна частина, два основних розділи, висновки і список використаних джерел, що включає 30 найменувань.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ТА УСПІШНОСТІ ПІДЛІТКІВ

1.1. Поняття емоцій та емоційної сфери у науково-психологічній літературі

У психології термін «емоції» відноситься до комплексного спектру психічних станів, які включають елементи суб'єктивного досвіду, фізіологічних реакцій, і виразу. Емоції можуть бути викликані різними факторами, такими як внутрішні стимули (наприклад, думки або спогади) або зовнішні подразники (наприклад, події або взаємодія з іншими людьми). Вони часто класифікуються за відчуттям, яке вони викликають, таким як радість, гнів, страх, смуток тощо.

Емоції мають важливе значення в психологічних процесах, таких як прийняття рішень, соціальна взаємодія, адаптація до змін тощо. Вони можуть впливати на увагу, пам'ять, рішення, і поведінку особи. Дослідження емоцій в психології охоплює різні аспекти, включаючи їх природу, походження, функції, і вплив на людське життя. У рамках психологічних теорій і моделей, емоції вивчаються з різних підходів, включаючи еволюційний, когнітивний, соціальний, і фізіологічний підходи [24].

Еволюційний підхід до вивчення емоцій у психології базується на ідеї, що емоційні реакції виникли в процесі еволюції і відіграють важливу роль у виживанні та репродукції організмів. За основу даної концепції лежить те, що емоційні реакції мають глибокі корені у генетичному спадку і формувалися в ході природного відбору [28].

З еволюційної перспективи, емоції сприяють адаптації організму до змін у середовищі та допомагають вирішувати важливі вибіркові завдання, такі як пошук їжі, уникнення небезпеки, партнерський відбір, і соціальна взаємодія. Наприклад, страх може виникати в реакцію на потенційні загрози

для життя, що допомагає організму уникнути небезпеки та зберегти свою власну безпеку [28].

Двохфакторна теорія емоцій, запропонована С. Шахтером, розглядає емоції як поєднання двох компонентів: фізіологічного збудження та когнітивної інтерпретації цього збудження. Згідно з цією теорією, емоційні стани виникають не лише внаслідок фізіологічних реакцій організму, але і від інтерпретації цих реакцій з точки зору поточної ситуації та контексту [29].

Згідно з теорією Шахтера, коли виникає фізіологічне збудження (наприклад, підвищений пульс або потовиділення), людина сприймає ці фізіологічні симптоми та спробує надати їм значення за допомогою когнітивних процесів. Такі когнітивні процеси можуть включати оцінку поточної ситуації, аналіз контексту, асоціації з попереднім досвідом та інші фактори [29].

Наприклад, якщо особа почувається збудженою та збентеженою під час зустрічі з незнайомою людиною, вона може інтерпретувати свої фізіологічні реакції як ознаку страху або нервовості через невизначеність ситуації. Дана інтерпретація збудження впливає на те, яку емоцію вона відчуває у цей момент.

Когнітивний підхід у психології зосереджується на вивченні того, як люди обробляють інформацію, утворюють уявлення, приймають рішення та вирішують проблеми. У контексті емоцій, когнітивний підхід розглядає емоції як продукт складних когнітивних процесів, таких як сприйняття, оцінка, тлумачення та реакція на зовнішні події [13].

Згідно з когнітивним підходом, емоції виникають в результаті інтерпретації ситуацій, а не просто як реакція на зовнішні подразники. Люди відчувають емоції в залежності від того, як вони сприймають та розуміють події, що відбуваються навколо них. Наприклад, одна й та ж ситуація може викликати різні емоції у різних людей в залежності від їхнього сприйняття і тлумачення цієї ситуації [13].

Когнітивні моделі емоцій включають у себе концепції, такі як когнітивні оцінки, когнітивні ресурси та стратегії регуляції емоцій. Наприклад, теорія оцінки Шлезінгера та Лазаруса стверджує, що емоції виникають як результат оцінки ситуації з точки зору її важливості для особи та її відповідності до особистих цілей та цінностей [30].

Соціальний підхід до вивчення емоцій у психології акцентує увагу на взаємодії між індивідами та соціальним оточенням, а також на впливі соціальних чинників на виникнення, вираження та регулювання емоцій.

Згідно з соціальним підходом, емоції є продуктом соціальних процесів та взаємодій. Іншими словами, емоції формуються та виражаються у контексті соціальних відносин, культурних норм та очікувань. Соціальне середовище може впливати на те, як емоції сприймаються, виражаються та регулюються, через соціальні норми, ролі, статуси, інтеракції та взаємодії [3].

Емоції виконують різноманітні функції, сприяючи адаптації та виживанню організму. По-перше, вони мобілізують ресурси, допомагаючи організму ефективно реагувати на потенційні загрози або небезпеки. Крім того, емоції виступають як засіб комунікації, передаючи іншим наше емоційне становище через мовні та немовні засоби. Вони також допомагають нам оцінити значення подій та ситуацій для нашого благополуччя та виживання, а також впливають на наше рішення та дії, регулюючи нашу поведінку у різних ситуаціях. Крім того, емоції сприяють у встановленні та підтримці соціальних зв'язків, проявляючись як вирази емпатії, любові, турботи або симпатії [6].

Емоційна сфера особистості – це комплексний аспект психіки людини, який включає в себе всі аспекти її емоційного життя, від виникнення та регуляції емоцій до вираження та впливу на поведінку та взаємодію з оточуючими [9].

Особистість формує свою емоційну сферу через взаємодію з навколишнім світом, внутрішніми процесами та взаємодією з іншими людьми, що включає в себе відображення досвіду емоційних реакцій на події

та ситуації, які відбуваються в житті людини, а також розвиток способів реагування на них [10].

Емоційна сфера особистості впливає на всі аспекти життя людини, включаючи соціальні відносини, професійну діяльність, психічне та фізичне здоров'я. Розвиток та налагодження цієї сфери є важливим завданням для досягнення гармонії та задоволення у житті.

1.2. Соціально-психологічні особливості підліткового віку

Соціально-психологічні особливості підліткового віку включають широкий спектр змін у психологічному та соціальному функціонуванні особистості, що відбуваються під впливом фізіологічних, соціальних та культурних факторів.

Ідентичність та самооцінка впливають на розвиток особистості підлітків та формування їхнього самосприйняття та взаємодії зі світом.

Ідентичність – це уявлення про себе як унікальну індивідуальність, що формується на основі власних досвідів, цінностей, переконань та взаємодій з оточуючим середовищем. Підлітки активно вивчають свою ідентичність, шукають своє місце в суспільстві та визначають свої цінності і переконання. Даний процес може супроводжуватися коливаннями та пошуком власної ідентичності, особливо в умовах соціальних та культурних змін [12].

Самооцінка визначається тим, як людина оцінює свої власні здібності, якості та досягнення. У підлітковому віці самооцінка може бути досить вразливою, оскільки вона піддаватиметься впливу різних факторів, таких як стандарти суспільства, соціальна порівняльна оцінка та ставлення оточуючих. Підлітки можуть переживати коливання у власній оцінці та відчувати нестабільність свого самосприйняття [15].

Підлітки стикаються з новими вимогами та очікуваннями у соціальних відносинах, такими як взаємодія з однолітками, сім'єю та авторитетними особами. Вони вивчають правила соціальної взаємодії та намагаються зайняти своє місце в різних соціальних групах. Даний процес може бути

складним, оскільки підлітки намагаються зберегти свою індивідуальність та одночасно бажають відчувати приналежність до своїх ровесників [4].

Прийняття ролі також є важливою складовою соціального розвитку підлітків, що означає засвоєння і виконання соціальних очікувань, що стосуються поведінки та функцій у різних ситуаціях. Підлітки вивчають, як виконувати свої ролі у сім'ї, школі, спільноті та інших соціальних контекстах, що допомагає їм розвивати навички спілкування, співпраці та адаптації до різноманітних ситуацій [5].

У підлітковому віці емоційний розвиток відбувається на фоні багатьох фізіологічних, психологічних та соціальних змін, що характерні для цього періоду. Для підлітків це час великих емоційних коливань, що викликаються як внутрішніми факторами (наприклад, гормональні зміни), так і зовнішніми впливами (соціальні взаємодії, шкільне середовище, сімейні відносини) [5].

У цьому віці підлітки починають розвивати більш глибоке розуміння своїх емоцій та того, як вони впливають на їхнє поведінку та відносини з іншими. Вони вчаться розпізнавати та виражати свої почуття словами, а також виявляти більшу емпатію та розуміння до емоцій інших людей [22].

Одним із ключових аспектів емоційного розвитку у підлітковому віці є здатність до емоційного регулювання. Підлітки навчаються контролювати свої емоції та вибирати адекватні стратегії реагування на різні ситуації. Даний процес може бути складним і вимагати підтримки та навчання від дорослих [23].

Самостійність та автономія відіграють важливу роль у розвитку підлітків, оскільки ці аспекти сприяють їхньому виростанню в незалежних та відповідальних дорослих. У підлітковому віці молоді люди починають виражати бажання контролювати своє життя та приймати рішення самостійно [19].

Самостійність означає здатність до самостійного функціонування, прийняття рішень та виконання обов'язків без залежності від батьків або інших дорослих. У підлітковому віці це може включати такі аспекти, як

самостійне планування та виконання завдань, управління часом та фінансами, а також вирішення проблем та конфліктів.

Автономія визначається як здатність до самостійного прийняття рішень та контролю над власним життям, що означає, що підлітки мають можливість вибрати свої власні цілі, цінності та інтереси, незалежно від впливу зовнішніх факторів [27].

Пошук значення та цілей життя є важливою складовою розвитку особистості підлітка, оскільки ці аспекти визначають його мотивацію, напрямок розвитку та задоволення від життя. Підлітки активно вивчають світ навколо себе, свої власні цінності, інтереси та переконання, шукаючи своє місце в ньому [21].

Пошук значення життя полягає у з'ясуванні того, що важливо для підлітка, які цінності його визначають, і що робить його щасливим, що може включати такі аспекти, як соціальна справедливість, розвиток особистості, родинні відносини, кар'єрний успіх або відчуття співпраці та зв'язку з іншими [25].

Цілі визначають те, що підліток хоче досягти в майбутньому та які кроки він готовий зробити для досягнення цих цілей (освіта, професійний розвиток, особисте задоволення, взаємні стосунки або досягнення певного стану благополуччя).

Аспекти соціально-психологічного розвитку підлітків впливають на їхню поведінку, ставлення до себе та інших, а також на їхнє загальне благополуччя та самовизначення в житті. Індивіди зазвичай проймають цей період з різною мірою успіху та відчуттям стабільності, і від цього залежить їхня пізніша адаптація та розвиток.

1.3. Фактори, що визначають навчальну успішність підлітків

Навчальна успішність підлітків залежить від різноманітних факторів, які впливають на їхній академічний прогрес та досягнення.

Мотивація та інтерес до навчання грають ключову роль у навчальному процесі підлітків і мають значний вплив на їхню навчальну успішність та досягнення.

Мотивація визначається як внутрішня сила, яка підштовхує особу до досягнення певних цілей, задоволення певних потреб або задоволення від діяльності. Важливою частиною мотивації є розуміння особистих цілей та переконання у їхній досяжності. У навчальному контексті, мотивація може включати бажання отримати хороші оцінки, здобути знання або досягти успіху в майбутньому житті [18].

Інтерес до навчання визначається як позитивне ставлення до навчальних предметів або діяльностей, яке викликає бажання вивчати їх більш глибоко і активно займатися ними. Коли підліток зацікавлений у навчальному матеріалі, він схильний до активної участі у заняттях, більш глибокого розуміння предмету та досягнення високих результатів [18].

Самодисципліна включає в себе здатність контролювати свої дії, волю до виконання завдань і досягнення мети, навіть якщо це потребує зусиль або відкладення негативних стимулів. Для підлітків це означає здатність тримати себе під контролем, уникати відволікань та дотримуватися розкладу навчальних та інших обов'язків [7].

Організаційні навички включають в себе здатність до планування, розподілу часу, структурування і виконання завдань. Підлітки, які мають сильні організаційні навички, здатні краще управляти своїм часом, пріоритетами та завданнями, що допомагає їм досягати більш високих результатів у навчанні та інших сферах життя [7].

Для розвитку самодисципліни та організаційних навичок у підлітків важливо створити структуроване навчальне середовище, що може включати в себе встановлення чітких правил та очікувань, надання підтримки та пояснень з боку батьків та вчителів, а також використання стратегій планування та організації [16].

Підтримка соціального середовища грає важливу роль у навчанні та розвитку підлітків, оскільки воно впливає на їхню мотивацію, емоційний стан та відносини з оточуючими.

Успішне соціальне середовище включає в себе підтримку від різних аспектів життя підлітка, таких як родина, друзі, вчителі та інші члени спільноти. Підтримка з боку сім'ї може включати в себе емоційну підтримку, сприяння у вирішенні проблем, стимулювання до навчання та розвитку особистості [2].

Важливою є також підтримка з боку вчителів та шкільного середовища, яка може включати в себе індивідуальні консультації, допомогу у розв'язанні академічних труднощів, підтримку в участі у додаткових заняттях або заходах.

Безпосереднє оточення підлітка також відіграє важливу роль у створенні підтримуючого соціального середовища. Взаємопідтримка та позитивні взаємини з друзями можуть сприяти психологічному благополуччю та самоповагу підлітка [14].

Якість викладання відіграє ключову роль у навчальному процесі підлітків. Вона залежить від професійної підготовки вчителів, їхніх педагогічних методів та взаємодії з учнями. Добре підготовлений вчитель має глибоке розуміння предмету і вміє зацікавити учнів. Використання різноманітних методів навчання та створення сприятливої атмосфери навчання сприяє кращому засвоєнню матеріалу [8].

Важливо також індивідуалізувати навчання, враховуючи потреби та здібності кожного учня. Зворотний зв'язок від учнів допомагає вчителю покращити свої методи. Створення цікавих та захоплюючих уроків стимулює учнів до активної участі та розвитку навичок. Загалом, якість викладання є важливим фактором для успішного навчання підлітків і вимагає уважного вивчення та розвитку цих аспектів у процесі навчання [11].

Емоційний стан та благополуччя підлітків є важливими аспектами їхнього загального розвитку та навчального процесу. Емоційний стан

впливає на їхню здатність концентруватися, вчитися та взаємодіяти з іншими. Благополуччя визначається рівнем задоволення та внутрішньої гармонії та є показником загального самопочуття та задоволеності життям.

Позитивний емоційний стан сприяє кращому навчанню, кращим міжособистісним відносинам та загальному самопочуттю підлітків. І навпаки, відсутність емоційної стабільності, може впливати на їхню здатність досягати успіху в навчанні та сприйняття світу [1].

Розуміння факторів успішності допомагає створити сприятливі умови для навчання підлітків та підтримати їх у досягненні навчальних цілей. Важливо пам'ятати, що успішність підлітка в навчанні є комплексним явищем, яке враховує багато різних чинників.

РОЗДІЛ II

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ТА УСПІШНОСТІ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

2.1. Діагностичний інструментарій та опис проведення дослідження

Для проведення емпіричного дослідження нами було виокремлено на основі теоретичного аналізу наступний діагностичний інструментарій:

Методика для діагностики навчальної мотивації школярів (методика М.В. Матюхіної в модифікації Н.Ц. Бадмаєвої).

Тест, що використовується для оцінки мотивації учнів у навчанні, включає у себе шкали, які враховують такі аспекти, як мотиви обов'язку, самовизначення, благополуччя, афіліації, престиж, уникнення невдачі, а також зміст та процес навчання, комунікативність, творча самореалізація та досягнення успіху. Даний метод був розроблений Н.Ц. Бадмаєвою на основі попередніх досліджень М.В. Матюхіної, а також був модифікований з урахуванням виявлених додаткових мотивів навчання, таких як комунікативний мотив та мотив творчої самореалізації [17].

Методика «Самооцінка емоційних станів» А. Уессмана і Д. Рікса.

Методика призначена для самостійної оцінки емоційних станів. Даний підхід є ефективним у виявленні змін у емоційному стані людини протягом певного періоду часу. Простота виконання завдань робить її швидким інструментом. Також є можливість аналізувати зміни окремих показників або працювати лише з інтегральним результатом.

Методика діагностики рівня шкільної тривожності (за Філіпсом).

Для дослідження рівня та характеру тривожності, пов'язаної із навчанням у дітей шкільного віку, використовується Тест шкільної тривожності Філіпса. Даний тест включає 58 запитань, які можуть бути озвучені школярам чи надруковані. Кожне запитання потребує однозначної відповіді «так» (позначається плюсом) або «ні» (позначається мінусом) [17].

Обрання зазначених психодіагностичних методик зумовлене метою нашого дослідження і структурою вказаних опитувальників. Зазначені тести відзначаються своєю ефективною структурою, доступністю у розумінні інструкцій і легкістю підрахунків результатів.

В опитуванні нашого емпіричного дослідження взяли участь 40 підлітків (учні Херсонських загальноосвітніх шкіл I-III ступенів №54 і 55). Враховуючи умови дистанційного навчання тестування проводилося онлайн у супроводі шкільного психолога, де дітям були надані інструкції кожної методики і роз'яснено процедуру проведення. Отримані результати були доступні тільки психологу і нам, як помічнику, зберігалася конфіденційність одержаної інформації у відповідності до етичних правил.

2.2. Аналізування результатів дослідження взаємозв'язку емоційної сфери та успішності у навчальній діяльності дітей підліткового віку

Дослідження взаємозв'язку емоційного стану та успішності навчання у підлітків є важливим, оскільки емоції можуть впливати на здатність до навчання. Розуміння цього взаємозв'язку допоможе розвинути ефективніші методи навчання та підтримки емоційного благополуччя учнів.

Проведення методики для діагностики навчальної мотивації школярів (методика М.В. Матюхіної в модифікації Н.Ц. Бадмаєвої) дало змогу визначити середньогрупові показники щодо провідних мотивів навчання підлітків (див. табл. 2.1.)

Таблиця 2.1.

Результати за методикою діагностики навчальної мотивації школярів (методика М.В. Матюхіної в модифікації Н.Ц. Бадмаєвої)

Мотиви	Середньогрупові показники	Ранг
Комунікативні мотиви	3,4	3
Професійні мотиви	2,9	4

Продовження таблиці 2.1.

Мотиви творчої самореалізації	3,5	2
Соціальні мотиви	2,5	5
Навчально-пізнавальні мотиви	3,6	1
Мотиви престижу	2,3	6
Мотиви уникнення невдач	2,0	7

Визначено, що домінуючими мотивами є навчально-пізнавальні (3,6) навчання – це мотиваційні чинники, які стимулюють їх до активного навчання та пізнання, що можуть включати бажання отримати нові знання, розвинути свої навички та вміння, здійснити особисті амбіції чи досягнути успіху у майбутньому житті. Наприклад, підліток може бути мотивований навчанням для підготовки до вступу до університету або отримання конкретної професії. Також навчально-пізнавальні мотиви можуть включати цінність самого процесу навчання, бажання зрозуміти світ навколо себе та задоволення від вивчення нового матеріалу.

Мотиви творчої самореалізації навчання (3,5) підлітків включають бажання виявити свій потенціал, розвинути творчі здібності та виявити себе у різних сферах діяльності. Зазначені мотиви можуть бути пов'язані з бажанням створювати нові ідеї, вирішувати складні проблеми та впливати на оточуючий світ своїм унікальним підходом. Підлітки, які мають мотивацію до творчості в навчанні, можуть активно займатися самостійним дослідженням, використовувати альтернативні методи вивчення матеріалу та шукати нові шляхи досягнення знань та навичок.

Комунікативні мотиви навчання (3,4) підлітків включають бажання спілкуватися, взаємодіяти та встановлювати відносини з оточуючими людьми. Такі мотиви можуть виникати з бажання вирішувати проблеми в спільноті, здобувати нові знайомства та розширювати соціальний коло.

Підлітки, які мають комунікативні мотиви, можуть активно брати участь у дискусіях, колективних проєктах та інших виданнях, які сприяють співпраці та взаєморозумінню. Для них навчання є засобом не лише отримання знань, але й способом взаємодії з іншими та побудови взаємних відносин.

Професійні мотиви навчання підлітків (2,9) включають бажання отримати освіту та навички, необхідні для майбутньої кар'єри. Зазначені мотиви можуть виникати зі свідомості про важливість освіти для отримання роботи у певній сфері, здійснення кар'єрних амбіцій та досягнення успіху в обраній професійній галузі. Підлітки, які мають професійні мотиви, зазвичай активно вивчають предмети, пов'язані з їхніми цілями, беруть участь у практичних тренуваннях та стажуваннях, щоб набути необхідні навички та досвід для майбутньої професійної діяльності.

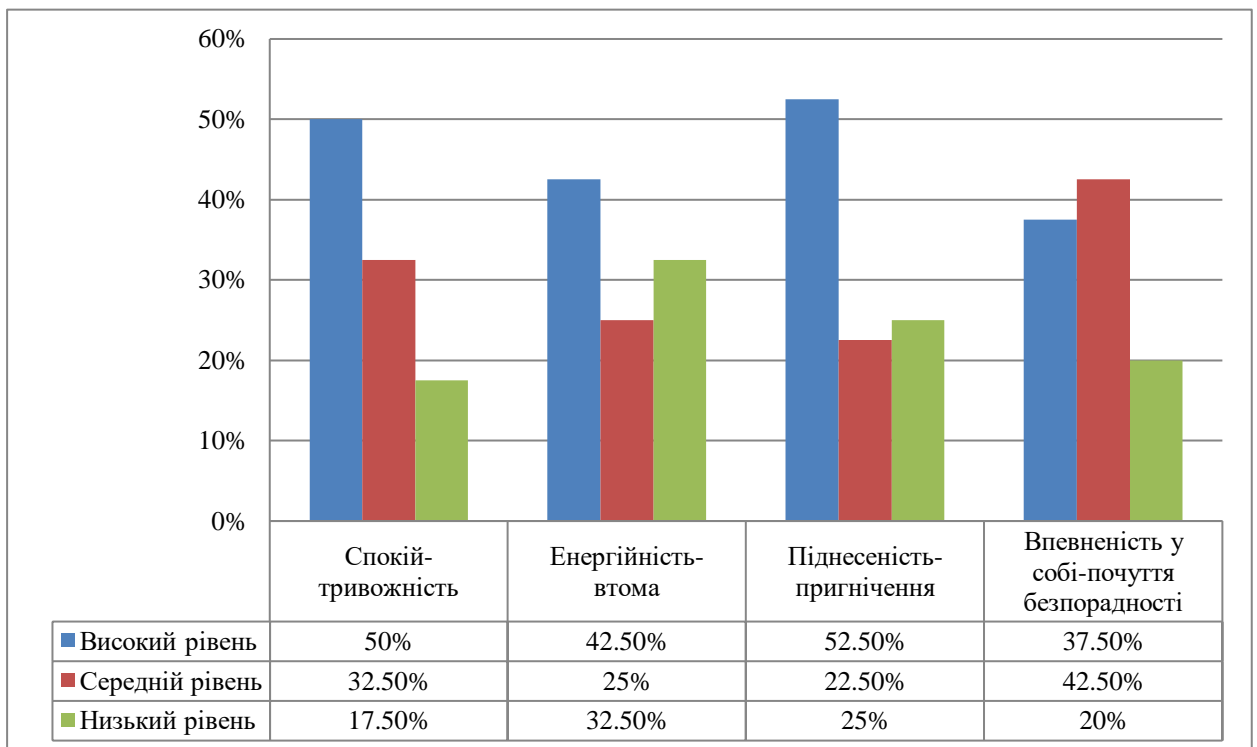
Соціальні мотиви навчання підлітків (2,5) включають бажання отримати освіту для соціальної взаємодії та інтеграції в суспільство. Такі мотиви можуть виникати з бажання здобути повагу та підтримку від родини, друзів та інших членів суспільства, а також для покращення свого статусу та можливостей у майбутньому. Підлітки, які мають соціальні мотиви, можуть бути стимульовані до навчання, щоб задовольнити очікування оточуючих, знайти себе у соціальних групах та отримати визнання за свої досягнення.

Мотиви престижу навчання підлітків (2,3) включають бажання отримати освіту для досягнення визнання та соціального статусу у суспільстві. Такі мотиви можуть виникати з бажання показати свою успішність та здібності перед іншими, отримати підтримку та підвищити своє самопочуття через відчуття власної важливості. Підлітки, які мають мотиви престижу, можуть бути стимульовані до навчання, оскільки вони бачать в ньому можливість підвищити свій статус та отримати визнання в очах оточуючих.

Мотиви уникнення невдач у навчанні (2,0) включають бажання уникнути негативних наслідків, пов'язаних з невдачею або низькою успішністю. Зазначені мотиви можуть бути спонукані страхом перед втратою

репутації, відчуттям неприйнятності або відчуттям невпевненості в своїх здібностях. Підлітки, які мають мотиви уникнення невдач, можуть намагатися уникнути складних завдань, конкуренції або ризикованих ситуацій, що можуть викликати стрес або незручності.

Проведення методики «Самооцінка емоційних станів» А. Уессмана і Д. Рікса дало змогу визначити загальний рівень емоційного стану на основі дослідження низки шкал (див. рис. 2.1.)

Рис. 2.1. Показники за методикою «Самооцінка емоційних станів» А. Уессмана і Д. Рікса

По шкалі «Спокій-тривожність» високий рівень (50% респондентів) означає, що особа має високий рівень спокою і відсутності тривоги. Вона може відчувати себе збалансованою, мирною і впевненою у різних ситуаціях, не схильною до переймання або надмірної хвилювання.

Середній рівень (32,5% опитуваних) означає, що особа може виявляти як спокійні, так і тривожні ознаки, залежно від конкретних обставин. Вона може періодично відчувати тривогу, але в той же час вміти заспокоїти себе та впоратися зі стресом у різних життєвих ситуаціях.

Низький рівень (17,5% респондентів) означає, що особа має високий рівень тривожності і може відчувати постійне хвилювання або напругу. Вона може мати труднощі у заспокоєнні себе та контролі над емоціями у стресових ситуаціях.

За шкалою «Енергійність-втома» високий рівень (42,5% опитуваних) означає, що особа має значну енергію і відчуває себе бадьорою та енергійною. Вона може легко виконувати фізичні та психічні завдання без відчуття втоми або втрати енергії, і може бути в захваті від активних видів діяльності.

Середній рівень (25% респондентів) означає, що особа може відчувати енергію, але також може відчувати певну ступінь втоми після фізичних або психічних зусиль. Вона може бути здатною до виконання завдань, але може потребувати періодів відпочинку для відновлення енергії.

Низький рівень (32,5% досліджуваних) означає, що особа відчуває значну втому і має обмежену енергію для виконання завдань. Вона може постійно відчувати втому та нездатність до продуктивної діяльності без значного відпочинку та відновлення.

За шкалою «Піднесеність-пригніченість» високий рівень (52,5% респондентів) означає, що особа відчуває себе піднесеною, позитивно налаштованою та емоційно збалансованою. Вона може відчувати радість, задоволення та ентузіазм від життя, і має позитивний погляд на майбутнє.

Середній рівень означає (22,5% досліджуваних), що особа може відчувати як позитивні, так і негативні емоції, і варіювати між піднесеністю та пригніченістю залежно від конкретних обставин. Вона має здатність вирішувати проблеми та реагувати на стрес, але не завжди перебуває у стані піднесеності.

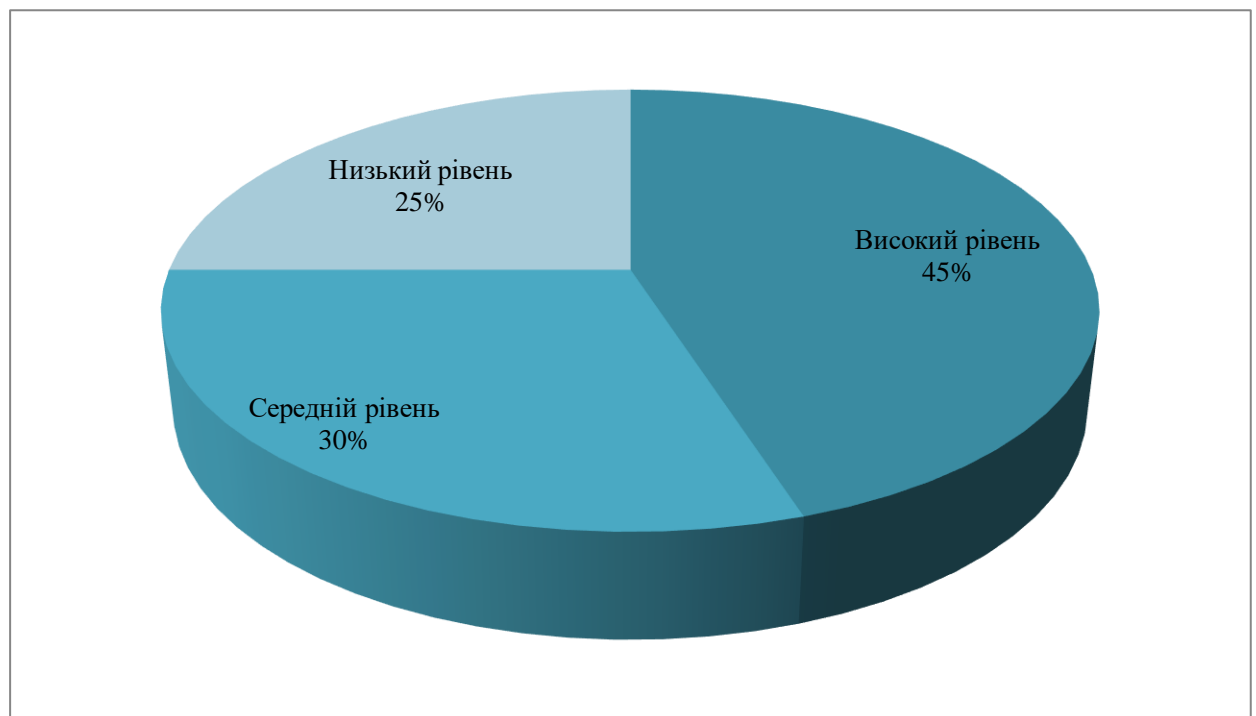
Низький рівень (25% респондентів) означає, що особа відчуває себе пригніченою, засмученою або відчуженою. Вона може відчувати втрату інтересу до життя, втому та роздратування, і може мати негативний погляд на майбутнє.

За шкалою «Впевненість у собі-почуття безпорадності» високий рівень впевненості у собі (37,5% респондентів) означає, що особа має високу самооцінку та впевненість у своїх здібностях. Вона може легко вирішувати проблеми, виконувати завдання та долати перешкоди, маючи віру у свої можливості.

Середній рівень (42,5% опитуваних) відображає наявність як впевненості у собі, так і почуття безпорадності у різних ситуаціях. Особа може володіти певними здібностями і впевненістю у певних аспектах свого життя, але відчувати невпевненість або страх у інших областях.

Низький рівень впевненості у собі та велике почуття безпорадності (20% досліджуваних) характеризують особу, яка має низьку самооцінку та недостатню впевненість у власних можливостях. Вона може відчувати себе неспроможною вирішувати проблеми чи досягати мети і потребує підтримки та позитивного підходу з боку оточуючих.

Проаналізувавши отримані результати нами було визначено загальні показники емоційного стану (див. рис. 2.2.)

Рис. 2.2. Загальні показники за методикою «Самооцінка емоційних станів» А. Уессмана і Д. Рікса

За показниками самооцінки емоційного стану високий рівень (45% респондентів) відображає особу, яка має стабільний та позитивний емоційний стан. Вона зазвичай відчуває себе щасливою, спокійною та задоволеною життям. Така особа здатна ефективно керувати своїми емоціями, легко вирішувати конфлікти та впоратися зі стресом.

Середній рівень самооцінки емоційного стану (30% опитуваних) вказує на те, що особа може періодично відчувати як позитивні, так і негативні емоції. Вона може бути стабільною в емоційному відношенні, але іноді зазнає стресу або тривожності в зв'язку з життєвими обставинами.

Низький рівень самооцінки емоційного стану (25% досліджуваних) характеризується великою нестабільністю та негативністю емоційного стану. Особа може постійно відчувати стрес, тривогу, сум та роздратування. Вона може мати труднощі у керуванні своїми емоціями та потребувати додаткової підтримки для збереження емоційного благополуччя.

Проведення методики діагностики рівня шкільної тривожності (за Філліпсом) дало змогу визначити середньогрупові показники особливостей переживання тривожних станів пов'язаних із навчальною діяльністю (див. табл. 2.2.)

Таблиця 2.2.

**Показники за методикою діагностики рівня шкільної тривожності
(за Філліпсом)**

Шкали	Максимально можливий показник	Середньогрупові показники
Загальна тривожність у школі	22	10,1
Переживання соціального стресу	11	5,4
Фрустрація потреби в досягненні успіху	13	7

Продовження таблиці 2.2.

Страх самовираження	6	1,9
Страх ситуації перевірки знань	6	3,1
Страх не відповідати очікуванням оточуючих	5	1,5
Низька фізіологічна опірність стресу	5	3,8
Проблеми і страхи у відносинах з вчителями	8	3,3

Отримані результати діагностики рівня шкільної тривожності за методикою Філліпса показують, що середньогруповий показник становить 10,1 із максимально можливих 22 за шкалою «Загальна тривожність у школі», що свідчить про те, що в середньому учасники дослідження демонструють помірний рівень тривожності у шкільному середовищі. Такий результат може вказувати на те, що більшість учнів відчувають певний рівень тривоги, але він не є надмірно високим.

Отриманий середньогруповий показник 5,4 із максимально можливих 11 за шкалою «Переживання соціального стресу» свідчить про те, що у середньому учасники дослідження відчувають помірний рівень соціального стресу, що може означати, що вони періодично зазнають напруги в соціальних ситуаціях, але загалом не відчувають його надмірно чи постійно.

Середньогруповий показник 7 із максимально можливих 13 за шкалою «Фрустрація потреби в досягненні успіху» вказує на те, що у середньому учасники дослідження демонструють помірний рівень фрустрації від неотримання успіху, що означає, що вони можуть відчувати деяке незадоволення чи стрес у зв'язку зі своїми досягненнями або невдачами, але в цілому цей рівень не є надмірно високим.

Середньогруповий показник 1,9 із максимально можливих 6 за шкалою «Страх самовираження» свідчить про те, що у середньому учасники дослідження відчують низький рівень страху самовираження, що означає, що вони відносно вільно та безпечно висловлюють свої думки, почуття та ідеї у соціальних ситуаціях. Низький рівень цього виду страху може сприяти позитивному соціальному взаємодії та розвитку учнів, а також сприяти їхньому особистісному зростанню.

Середньогруповий показник 3,1 із максимально можливих 6 за шкалою «Страх ситуації перевірки знань» вказує на те, що у середньому учасники дослідження демонструють помірний рівень стресу у ситуаціях перевірки знань, що означає, що вони можуть відчувати певну напругу або тривогу під час оцінювання своїх знань, але цей рівень не є надмірно високим.

Отриманий середньогруповий показник 1,5 із максимально можливих 5 за шкалою «Страх не відповідати очікуванням оточуючих» свідчить про те, що у середньому учасники дослідження демонструють низький рівень цього виду страху, що означає, що вони відносно впевнено в собі і не дуже турбуються про те, як їхні дії чи відповіді сприйматимуться оточуючими.

Середньогруповий показник 3,8 із максимально можливих 5 за шкалою «Низька фізіологічна опірність стресу» свідчить про те, що у середньому учасники дослідження мають високий рівень фізіологічної стійкості до стресу, що означає, що їхні фізіологічні реакції на стресові ситуації можуть бути менш інтенсивними або тривалішими порівняно з іншими людьми.

Отриманий середньогруповий показник 3,3 із максимально можливих 8 за шкалою «Проблеми і страхи у відносинах з вчителями» вказує на те, що у середньому учасників дослідження спостерігаються певні проблеми або страхи у взаємодії з вчителями, що може бути пов'язано з різними факторами, такими як непорозуміння, страх перед критикою або низька впевненість у власних здібностях.

Для встановлення зв'язків між досліджуваними явищами нами було використано коефіцієнт кореляції Пірсона (див. табл. 2.3.)

Таблиця 2.3.

Кореляційні зв'язки між досліджуваними явищами

	Навчально-пізнавальні мотиви	Комунікативні мотиви	Мотиви уникнення невдач
Високий рівень емоційного стану	0,513*	-	-
Середній рівень емоційного стану	-	0,491*	-
Низький рівень емоційного стану	-	-	0,382*
Загальна тривожність	-0,711**	-	-
Переживання соціального стресу	-	-0,525**	-

Примітки: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.

За результатами дослідження виявлено різноманітні взаємозв'язки між емоційною сферою та успішністю у навчальній діяльності дітей підліткового віку.

1. Позитивний зв'язок був виявлений між навчально-пізнавальними мотивами навчання та високим рівнем емоційного стану ($r = 0,513$, $p \leq 0,05$), що вказує на те, що учні, які мають сильні мотиви для навчання, частіше демонструють високий рівень емоційного благополуччя.
2. Також виявлений позитивний зв'язок між середнім рівнем емоційного стану та комунікативними мотивами ($r = 0,491$, $p \leq 0,05$), що свідчить про те, що середній рівень емоційного стану може сприяти більш активній комунікації в навчальному середовищі.

3. Учні з низьким рівнем емоційного стану демонстрували вищий рівень мотивів уникнення невдач ($r = 0,382$, $p \leq 0,05$), що може вказувати на те, що вони більше орієнтовані на уникнення негативних результатів.
4. Зв'язок між навчально-пізнавальними мотивами та загальною тривожністю був негативним ($r = -0,711$, $p \leq 0,01$), що означає, що учні з вищим рівнем навчально-пізнавальних мотивів мають тенденцію до меншої загальної тривожності.
5. Негативний зв'язок також виявлений між комунікативними мотивами та переживанням соціального стресу ($r = -0,525$, $p \leq 0,01$), що свідчить про те, що учні з вищим рівнем комунікативних мотивів можуть демонструвати меншу тривогу у відносинах з оточуючими.

Отже, результати вказують на складний взаємозв'язок між емоційною сферою та успішністю у навчальній діяльності, а також на важливість врахування цих факторів при організації навчального процесу та підтримки учнів.

ВИСНОВКИ

Під час аналізу понять «емоції» та «емоційна сфера» у науково-психологічній літературі виявлено різноманітні підходи. Деякі науковці визначають емоції як психічні стани, пов'язані з відчуттями, внутрішніми переживаннями та реакціями на зовнішні події, тоді як інші розглядають емоції як складну систему, що включає когнітивні, фізіологічні та поведінкові аспекти. Емоційна сфера описується як комплекс емоційних реакцій, які виникають у відповідь на різноманітні події та ситуації в житті людини.

Соціально-психологічні особливості підліткового віку включають процеси формування самоідентифікації, розвиток соціальних умінь та навичок, встановлення міжособистісних відносин, а також пошук власного місця в суспільстві. Підлітки часто переживають період ідентичності, де вони визначають свої цінності, інтереси та бажання щодо майбутнього.

Визначено, що навчальна успішність підлітків залежить від різноманітних факторів, включаючи їхній рівень мотивації, когнітивні здібності, психологічний комфорт у навчальному середовищі, підтримка вчителів та батьків, а також їхня загальна емоційна стабільність. Психологічний стан підлітка, його емоційний фон та внутрішня мотивація можуть впливати на його здатність до навчання та досягнення академічного успіху.

Емпіричне дослідження дало змогу виявити, що підлітки проявляють високу мотивацію до навчання та пізнання, а також бажання розвивати свої творчі здібності та спілкуватися з іншими. Їхні мотиви здобуття професійної освіти, соціальної інтеграції та показу своєї успішності також важливі, але менш виражені. Водночас, страх невдачі може гальмувати їхню активність у складних ситуаціях.

Виявлено, що значна частина респондентів має високий рівень самооцінки емоційного стану, що свідчить про їхню здатність ефективно

керувати емоціями та впоратися зі стресом. За результатами дослідження видно, що середня кількість опитуваних відчуває як позитивні, так і негативні емоції, виявляючи певну стабільність, але можливість періодичного стресу. У той же час, чверть досліджуваних мають низький рівень самооцінки емоційного стану, що вказує на їхню схильність до постійного стресу та негативних емоцій.

Зазначено, що середня тривожність учасників за шкалою «Загальна тривожність у школі», що вказує на помірний рівень тривожності у шкільному середовищі. Середня тривожність учасників у соціальних ситуаціях та їх фрустрація від невдач у досягненні успіху також є помірною. З іншого боку, страх самовираження та стрес у ситуаціях перевірки знань виявлені на низькому рівні, що вказує на відносно вільне висловлення думок та низьку тривожність під час оцінювання. Учасники також проявляють високу фізіологічну стійкість до стресу, але можуть мати певні проблеми у взаємодії з вчителями, хоча ці проблеми не є надмірно високими.

Встановлено, що учні з високими навчально-пізнавальними мотивами частіше відчувають емоційне благополуччя. Середній рівень емоційного стану сприяє активній комунікації в навчальному середовищі. Учні з низьким емоційним станом більш схильні до уникнення негативних результатів. Сильні навчально-пізнавальні мотиви зменшують загальну тривожність. Вищий рівень комунікативних мотивів зменшує переживання соціального стресу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борисенко К., Бадер С. Особливості розвитку емоційного інтелекту дітей старшого дошкільного віку. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. №1 (48). 2021. С. 48-52.
2. Вакуленко О. В. Особливості соціального розвитку особистості у підлітковому віці. *Український соціум*. №1. 2004. С. 95-99.
3. Галич М. Особливості впливу умов професійної діяльності поліцейських на емоційну сферу особистості. *Юридична психологія*. №29.2. 2021. С. 44-52.
4. Глушко Л. О. Чинники формування впевненості у собі в школярів підліткового віку. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. №14. 2012. С. 103-112.
5. Григор'єва М. С. Прояви нестабільності емоцій у підлітковому віці. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Психологічні науки*. №128. 2015. С. 72-75.
6. Казьмірчук Н., Яковишина М. Вивчення емоційної культури майбутніх учителів початкових класів. *NewInception*. №2. 2020. С. 41-48.
7. Кісіль З. Р. Психологічні особливості агресивності у підлітковому віці. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія психологічна*. №1. 2015. С. 32-40.
8. Клевака Л.П. Розвиток емоційного інтелекту дітей дошкільного віку. *Технології розвитку інтелекту*. 2022. Т. 6, №1 (31). URL: http://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/590
9. Кобелева А. В. Проблема функціонування емоційної сфери особистості в контексті психофізіологічного підходу. *Теоретико-методологічні проблеми практичної психології та її перспективи розвитку: Збірник доповідей Всеукраїнської студентської науково-практичної*

конференції, присвяченої 125-річчю з Дня народження Гордона Олпорта. Кропивницький, 2022. С. 96.

10. Кондратьєва І., Азаркіна О. Проблеми вивчення емоційної сфери особистості. *Перспективи та інновації науки*. №13 (18). 2022. С. 41.

11. Кормош М. В. Розвиток емоційної креативності молодших школярів на уроках музичного мистецтва. *Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення*. 2020. С. 126.

12. Краєва О. А. Криза ідентичності підліткового віку та її роль у становленні зрілої особистості. *Збірник наукових праць №Проблеми сучасної психології*. №7. 2010. С. 76.

13. Лисенкова І. Когнітивний підхід у дослідженні емоційної сфери. *Психологія і особистість*. №2. 2018. С. 59-69.

14. Милославська О., Гуляєва О., Нерушенко Є. Емоційна компетентність і психологічне здоров'я особистості. *Editorial board*. 2020. С. 459.

15. Миронець М. Г. Психологічні особливості переживання самотності в підлітковому віці. *Наука і освіта*. №1-2. 2013. С. 66-68.

16. Павленко В. В. Особливості розвитку креативності дітей підліткового віку. *Професійна освіта в умовах інтеграційних процесів: теорія і практика : збірник наукових праць*. Житомир : ФОП Левковець, 2017. У 2-х ч. Ч. I. С. 89–94.

17. Психодіагностика особистості підлітка: Навчальний посібник із психологічної практики для студентів педагогічних і психологічних спеціальностей / За ред. О.Д. Кравченко, В.Ф. Моргуна. Полтава, 2008. 118 с.

18. Рева М. М. Характеристика емоційного інтелекту студентів із різним рівнем розвитку комунікаційних здібностей. *Психологія і особистість : наук. журнал. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Київ ; Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. Вип. 1 (21). С. 143-153.*

19. Рибачук В. М. Особливості прояву агресивної поведінки у підлітковому віці. *Педагогічний процес: теорія і практика*. №1-2. 2015. С. 147-152.
20. Сватенкова Т. Методи вивчення емоційного потенціалу підлітків. *The recommended citation for this publication is: Seliukova N., Morozenko D. The effect of maternal fetoplacental insufficiency on the reproductive system of male offspring. Abstracts of VII International Scientific and Practical Conference. Lisbon, Portugal. 2021. С. 143.*
21. Сорочинський О. Ю. Особливості підліткової віку. *Молодь: освіта, наука, духовність youth: education, science, spirituality*. 2018. С. 235.
22. Чайковська О. М. Психологічні особливості конфліктності особистості у підлітковому віці. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія*. №38 (1). 2013. С. 251-257.
23. Чебикін О. Я. Становлення емоційної зрілості особистості: Монографія. Одеса : СВД Черкасов, 2009. 230 с.
24. Чернякова О. В., Калюк Е. М. Значення емоцій в життєдіяльності людини як актуальна проблема сьогодення. *Basics of learning the latest theories and methods*. №9. 2023. С. 382.
25. Шпак М. М. Особливості розвитку емоційного інтелекту в підлітковому віці. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. №2.5. 2016. С. 80-84.
26. Шульга Т. В. Емоційна культура сучасного фахівця дошкільної освіти. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. №52. 2020. С. 36-52.
27. Яновська Т. А. Психологічні особливості становлення ідентичності у дітей підліткового віку. *Психологія і особистість*. №2 (1). 2015. С. 155-167.
28. Colzato L.S., Sellaro R., Beste C. Darwin revisited: The vagus nerve is a causal element in controlling recognition of other's emotions. *Cortex*, vol. 92, 2017. P. 95-102.

29. Fontanari J.F., Bonniot-Cabanac, M.-C., Cabanac, M., & Perlovsky, L. I. A structural model of emotions of cognitive dissonances. *Neural Networks*, 32, 2012. P. 57-64.

30. Gordillo-Garcia A. The challenge of instinctive behaviour and Darwin's theory of evolution. *Endeavour*, 1(40), 2016. P. 48-55.

ДОДАТКИ

«Кодекс академічної доброчесності здобувача вищої освіти
Херсонського державного університету»КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

я, Трихорська Тамара Венедиктівна,
учасник(ня) освітнього процесу Херсонського державного університету, УСВІДОМЛЮЮ, що академічна
доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
  - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
  - принципів та правил академічної доброчесності;
  - нульової толерантності до академічного плагіату;
  - моральних норм та правил етичної поведінки;
  - толерантного ставлення до інших;
  - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
  - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
  - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
  - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання:
  - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
  - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
  - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
  - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
  - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
  - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
  - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
  - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
  - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
  - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
  - не підроблювати документи;
  - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
  - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
  - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
  - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
  - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
  - не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
  - не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

29.09.2020
(дата)

[Підпис]
(підпис)

Тамара Трихорська
(ім'я, прізвище)